

Folkeuniversitetet

Norddjurs
Rougsø
Randers

Program
Forår
2019

Indhold

- 4** Norddjurs Folkeuniversitet
- 12** Rougsø Folkeuniversitet
- 17** Livestreaming af foredrag i naturvidenskab fra Aarhus Universitet
- 23** Randers Folkeuniversitet
- 26** Arrangører Randers Folkeuniversitet
- 30** Information og kontakt
- 31** Oversigt

Folkeuniversitetet er for alle

Motioner hjernen på folkeuniversitetet. Her er ingen adgangsbe-
grænsning eller krav om uddannelse og baggrundsviden. På Folke-
universitetet kan du dyrke dine interesser, blive klogere på verden,
dig selv og dit arbejde. Har du forslag til foredrag om bestemte
emner, er du velkommen til at kontakte os. Se navne på kontaktpersoner side 30.

BIRGIT ÅRSNES

Efterårets tilbud

I programmet kan du se foredrag arrangeret af folkeuniversiteterne i Norddjurs, Rougsø og Randers.

Offentlige foredrag i Naturvidenskab

De populære foredrag i serien 'Offentlige foredrag i Naturvidenskab' med naturvidenskabelige emner arrangeret af Fakultetet Science and Technology ved Aarhus Universitet fortsætter forår 2019. De nyeste opdagelser og erkendelser bliver formidlet af forskere, så alle kan være med. Du kan på et bibliotek, et kulturhus eller et forsamlingshus overalt i Danmark - blot der er internetforbindelse, projektor og storskærm - overvære foredraget samt stille spørgsmål til forelæseren på sms.

YVONNE HOLM KARNØE

I foråret 2019 bliver alle syv foredrag livestreamet direkte fra Søauditoriet i Aarhus til Grenaa Gymnasium, Randers og Langå Biblioteker. Tre af dem livestreames til Ørsted Biograf. Hør om: Alzheimer, vores nydelsesfulde hjerne, klimaændringer, hvalernes skjulte liv, vores urolige klode, hunting Exoplanets and Life in the Universe og når fysikkens stråler helbreder. Læs mere side 17-22.

PETER STAUGAARD

Forskningen ud til befolkningen

Folkeuniversitetet er en ikke-kommerciel organisation, der arrangerer forelæsninger om videnskabens teorier, metoder og resultater med foredragsholdere, der brænder for deres fag og som har lyst til at udbrede kendskabet til det.

Få ny viden og inspiration

Derfor "få åbnet døren" til nye erkendelser og ny viden eller få opdateret din viden om fortid og nutid indenfor mange fagområder. Programmet udgives med støtte fra Norddjurs og Randers Kommuner. Se mere på hjemmesiderne.

Velkommen og god fornøjelse!

Birgit Årsnes – www.norddjurs-folkeuni.dk

Yvonne Holm Karnøe – www.folkeuniversitetet-rougso.dk

Peter Staugaard – www.randersfolkeuni.dk

Randers Kommune

Paul Gauguin i Europa – kunstner, kritiker og kvindebedærer

I den sidste halvdel af 1800-tallet var der røre i Europa— politisk, filosofisk og menneskeligt blev tidligere tiders selvfølgeligheder taget op til diskussion. Paul Gauguin udfordrede den europæiske kunstscenes dogmer om, hvad malerier kunne forestille, og han diskuterede dette med forfattere, filosoffer og andre malere som Emile Bernard og Vincent Van Gogh. Foredraget tager udgangspunkt i hans værker og krydres med breve og anekdoter fra hans liv.

Underviser Helle Børsen Rosholm, kunsthistoriker

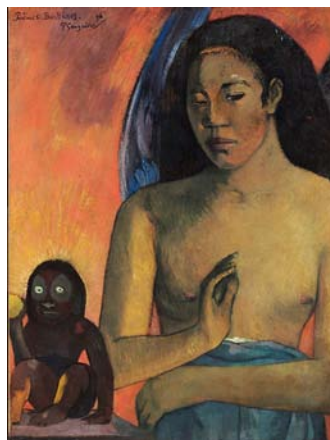
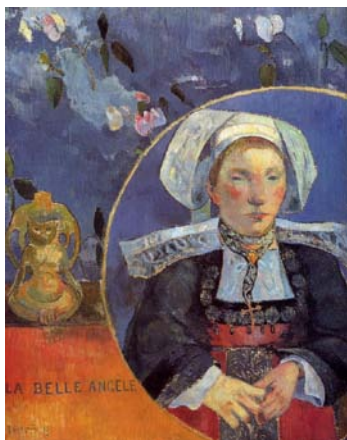
Tid Mandag d. 7. januar kl. 19.00

Pris 30 kr.

Tilmelding Billetter kan købes ved indgangen eller via www.norrdjursbib.dk

Sted Ørum Aktivcenter, Skolebakken 43, 8586 Ørum Djurs

Arrangeres i samarbejde med Nørre Djurs Kunstforening og Ørum Bibliotek.

Optrapningen af den tyske besættelse af Grenaa og sabotageaktionerne 1944-45

Foredraget omhandler oprettelsen af et tysk marinestøttepunkt i Grenaa 1944-45 som et led i forsvaret mod en allieret invasion, om Nordhavnen som torpedobådsbase og sæde for en kystmineproduktion og om mineudlægningen ud for kysten. Den lokale modstandsbevægelses sabotageaktivitet og dens effekt på den tyske krigsindsats vil blive berørt.

Underviser Harald Hartvig Jepsen, lokalhistoriker

Tid Tirsdag d. 8. januar kl. 19.00

Pris 50 kr.

Tilmelding Ingen. Billetter købes ved indgangen

Sted Kulturhuset Pavillonen, Kærvej 11, 8500 Grenaa

Arrangeres i samarbejde med Djurslands Museumsforening samt Slægts- og Lokalhistorisk Forening for Djursland.

Putins stormagtsdrømme

De seneste år har vi set en stadig hårdere tone mellem Rusland og NATO. Hvad er Ruslands udenrigspolitiske ambitioner? Ønsker Putin et nyt Sovjetunionen? Hvor langt vil Rusland gå for at få sin dagsorden igennem, og er der risiko for en storkrig i Europa? Det er nogle af de spørgsmål, Ruslandskenderen og historikeren Niels Bo Poulsen, som er chef for Forsvarsakademiets Institut for militærhistorie, kulturforståelse og krigsteori, besvarer i dette foredrag.

- Underviser** Niels Bo Poulsen, ph.d., cand.mag. i historie og øststatskundskab
Tid Onsdag d. 16. januar kl. 19.00
Pris 100 kr. inkl. kaffe og kage
Tilmelding på www.norddjurs-folkeuni.dk eller billet kan købes ved indgangen
Sted Kystvejens Hotel og Conferencecenter, Kystvejen 26, 8500 Grenaa
Arrangeres i samarbejde med Grenaa-Djurs Rotary

Danskernes tro gennem 1000 år

Tro sætter sine spor. Den fodrer vores samvittighed og kan være en vejviser gennem livet. Men troen er ikke kun noget indre i vores sjæl, hjerte eller hjerne. Den sætter også sine aftryk i bygninger, musik, ritualer, institutioner og landskaber. Vi kan ligefrem tale om troens geografi, tider og landskaber. Peter Lodberg vil føre os igennem 1000 års tro i Danmark. Turen begynder ved Jellingstenen og slutter med folketingets beslutning om at forbyde prædikanters anti-demokratiske forkyndelse.

- Underviser** Peter Lodberg, dr.theol, professor Aarhus Universitet
Tid Torsdag d. 17. januar kl. 19.00
Pris 40 kr.
Tilmelding Ingen. Billetter kan købes ved indgangen,
Sted Ørum Sognegård, Åbrovej 40, 8586 Ørum Djurs.
Arrangeres i samarbejde med Ørum Bibliotek og Ørum, Ginnerup og Stenvad Menighedsråd

Holbergs komedier

Ludvig Holberg var den, der skabte komedien på dansk. Han har givet dansk litteratur og teater nogle af dets mest ikoniske figurer, der udstiller ufornuft og selvhøjtidelige personer. Fra Erasmus Montanus og Jean de France til Jeppe på Bjerget og den politiske kandestøber, som alle er blevet optaget som arketyper i det danske sprog. Men hvad er det, der gør Holbergs komedier så ikoniske? Hvad kendetegner en holbergsk komedie? Og hvordan forholder de enkelte værker sig til hinanden?

- Underviser** Lasse Raaby Gammelgaard, ph.d., cand.mag. i nordisk sprog og litteratur
Tid Mandag d. 4. februar kl. 16.30
Pris 30 kr.
Tilmelding Billetter kan købes via bibliotekets hjemmeside norddjursbib.dk eller ved indgangen
Sted Grenaa Bibliotek, N.P.Josisassensvej 17, 8500 Grenaa
 Arrangeres i samarbejde med Grenaa Bibliotek

Ertebølle køkkenmøddingen

Ertebølle køkkenmøddingen i Nordvesthimmerland er en af vores største og mest berømte køkkenmøddinger, som er navngivende for en hel stenalderperiode i Nordeuropa. De første udgravninger fandt allerede sted i slutningen af 1800-tallet, men blev først revideret i årene 1990 - 2000. I foredraget vil der blive givet en oversigt over stedet, dets betydning og en fremlægning af de nyeste forskningsresultater.

- Underviser** Søren Henning Andersen, seniorforsker, Moesgaard Museum
Tid Tirsdag d. 5. februar kl. 19.00
Pris 50 kr.
Tilmelding Ingen. Billetter købes ved indgangen
Sted Kulturhuset Pavillonen, Kærvej 11, 8500 Grenaa
 Arrangeres i samarbejde med Djurslands Museumsforening samt Slægts- og Lokalhistorisk Forening for Djursland.

Gamle historiske film fra Grenaa

Grenaa Egnsarkiv råder over en stor samling ældre film fra steder og be-
givenessheder i Grenaa og omegn. Arkivleder Nina Adamsen har udvalgt en
række film, som hun vil vise og kommentere. Der lægges op til et hyggeligt
tilbageblik på 1900-tallets liv på egnen.

- Underviser** Nina Adamsen, cand.mag., leder af Grenaa Egnsarkiv
Tid Tirsdag d. 5. marts kl. 19.00
Pris 50 kr.
Tilmelding Ingen. Billetter købes ved indgangen
Sted Kulturhuset Pavillonen, Kærvej 11, 8500 Grenaa
Arrangeres i samarbejde med Djurslands Museumsforening samt
Slægts- og Lokalhistorisk Forening for Djursland

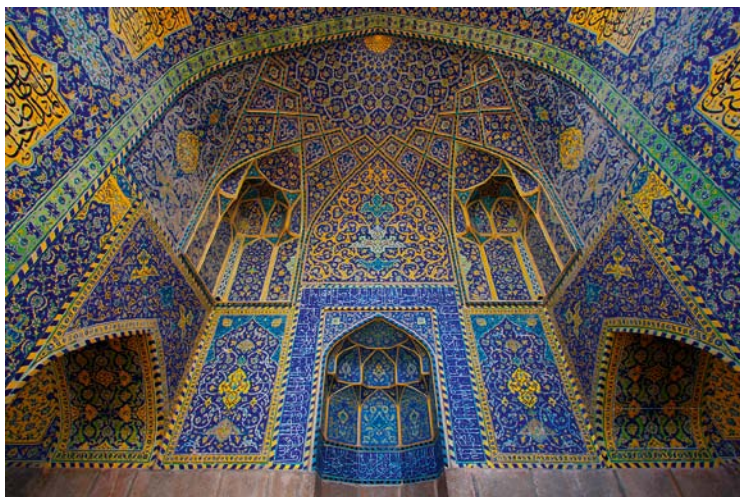
Undgå at blive syg

Livsstilssygdomme er i stigende grad en trussel mod vores samfund og påvir-
ker os alle. Forskningen tyder på, at alle disse livsstilssygdomme stammer fra
et problem med fordøjelsen.

Nickolai Damgaard fortæller om, hvordan man kan pleje sit eget indre miljø,
og han anviser strategier til, hvordan man kan bedre sin tilstand eller måske
endda komme helt ud af den.

- Underviser** Nickolai Damgaard, kostvejleder
Tid Tirsdag d. 5. marts kl. 19.00
Pris 50 kr. inkl. en forfriskning i pausen
Tilmelding Til kaihansen@djurs.net eller tlf. 2445 2108.
Tilmeldingsfrist: fredag d.1. marts
Sted Åstruphallens cafeteria, Mellemstrupvej 21, 8500 Grenaa.
Arrangeres i samarbejde med Åstrup Idrætsforening

DOBBELTFOREDRAK OM MELLEMEØSTLIG KULTUR

Arabisk arkitektur. Moskeer og paladser

En arkitektur, hvor mange mindre dele gentages og danner komplekse mønstre. Rum der samler sig omkring frodige gårdrum og indrammer privatliv godt beskyttet mod fremmede udenfor. Det er nogle af de egenskaber, som findes i arabisk arkitektur, og som ofte vil være "fremmede" for vestens arkitektur idealer? Troels Rugbjerg kommer med eksempler på, hvordan bygningskunst fra Mellemøsten og Nordafrika kan opleves i moskéer og paladser.

Underviser Troels Rugbjerg, cand.arch.,
undervisningsassistent ved Arkitektskolen i Århus

Verdenslitteratur: Hvad er det vi ikke har blik for?

55 % af alle oversættelser af litteratur sker fra engelsk, et sprog som mange i forvejen godt kan læse. Hvad er det vi ikke ser i verdenslitteraturen, når blikket rettes mod noget relativt velkendt? Fra årtusinde år gamle klassikere til ny litteratur skrevet i og til en globaliseret verden? Mads Rosendahl Thomsen tager nogle af de store spørgsmål op i forhold til en oversat region.

Underviser Mads Rosendahl Thomsen, Professor MSO, Ph.D.

Tid Onsdag d. 13. marts kl. 16-18.30

Pris 40 kr.

Tilmelding Ingen. Billetter købes ved døren eller på www.norddjursbib.dk

Sted Grenaa Bibliotek, N.P.Josiassensvej 17, 8500 Grenaa

Arrangeres i samarbejde med Grenaa Bibliotek

Det danske måltid i 15.000 år

Et foredrag som kommer bag om måltidets kulturhistorie i Danmark – råvarerne, tilberedningen og serveringen gennem tiderne. Vi skal i køkkenet, i haven, på marken og selvfølgelig skal vi have et spændende kig på de ældste danske kogebøger.

Bettina Buhl arbejder med forskning og formidling af dansk madhistorie i MADENS HUS på Det Grønne Museum. Hun bidrager som madhistorisk konsulent på mange projekter og til tv- og radioprogrammer om mad, f.eks. Badehotellet.

- Underviser** Bettina Buhl, cand.mag., museumsinspektør Det Grønne Museum
Tid Tirsdag d. 26. marts kl. 14.00
Pris 50 kr.
Tilmelding Til Bent Sølyst på telefon 2711 7794
Sted Fjellerup Aktivitetshus, Niels Juels Plads 3, Fjellerup, 8585 Glesborg
Arrangeres i samarbejde med Tirsdagsklubben i Fjellerup

Naturvidenskabelige foredrag

Grenaa Gymnasium tilbyder en række streamede naturvidenskabelige foredrag fra Århus Universitet. Læs mere side 17-22

- Tirsdag d. 05.02. kl. 19:00: Alzheimers, a complex disease is decrypted
Tirsdag d. 19.02. kl. 19:00: Vores nydelsesfulde hjerne
Tirsdag d. 26.02. kl. 19:00: Klimaændringer – den danske vinkel
Tirsdag d. 12.03. kl. 19:00: Ny teknik afslører hvalernes skjulte liv
Tirsdag d. 19.03. kl. 19:00: Vores urolige klode
Tirsdag d. 02.04. kl. 19:00: Hunting exoplanets and life in the Universe
Tirsdag d. 09.04. kl. 19:00: Når fysikkens stråler helbreder

Uden tvivl er tro farlig

John Rosenstock vil redegøre for lighederne mellem de fundamentalistiske bevægelser på tværs af religioner (kristendom, jødedom, islam, hinduisme, buddhisme) og ideologier (nazisme, stalinisme) og komme ind på baggrunden for, at mennesker tiltrækkes af fundamentalistiske ideologier. Derefter mulighed for debat om emnet. Udgangspunktet er hans bog om fundamentalismens psykologi "Uden tvivl er tro farlig" fra 2017.

Underviser John Rosenstock, cand.psych

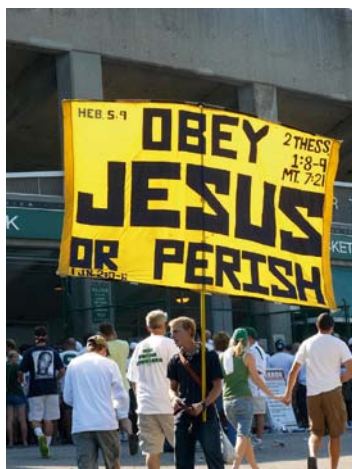
Tid Onsdag d. 27. marts kl. 19.00

Pris 100 kr. inkl. kaffe og kage

Tilmelding www.norrdjurs-folkeuni.dk eller billet kan købes ved indgangen

Sted Kystvejens Hotel og Konferencenter, Kystvejen 26, 8500 Grenaa

Arrangeres i samarbejde med Grenaa-Djurs Rotary

Hvorfor taler vi dansk?

For 500 år siden var dansk kun ét blandt flere sprog i Danmark. I kirken og blandt de lærde var latin enerådende. Mange af landets indbyggere havde plattysk, norsk, islandsk eller færøsk som modersmål. Plattysk var handels-sproget i hele Østersøområdet. Så dansk var trængt. Men reformationen ændrede situationen. Bibelen skulle oversættes til folks modersmål, og ved gudstjenesterne skulle der synges salmer på modersmålet.

Underviser Marita Akhøj Nielsen, ledende redaktør Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Tid Tirsdag d. 2. april kl. 19.00

Pris 50 kr.

Tilmelding Ingen

Sted Kulturhuset Pavillon, Kævej 11, 8500 Grenaa

Arrangeres i samarbejde med Djurslands Museumsforening samt

Slægts- og Lokalhistorisk Forening for Djursland.

Ovartaci – en fri fugl og en fandens fantast

Ovartaci skabte fantastiske og indiskutable værker i løbet af sit 91 år lange liv – 56 af årene som patient på psykiatrisk hospital. Her gav arbejdet med kunsten, troen og hans stædige og/eller passionerede tilgang til udvalgte projekter i hans liv en anden form for frihed. Han vidste, at en stor del af vejen til et bedre psykisk velbefindende gik gennem kunsten, håndværket og det at skabe.

- Underviser** Mia Lejsted, museumsleder, cand.mag. i kunsthistorie og informationsvidenskab
Tid Søndag d. 25. august kl.14.00
Pris 100 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Baunhøj Mølle, Baunehøjvej 31, 8500 Grenaa
Arrangeres i samarbejde med Grenaa Kunst- og Musikforening

SPAREKASSEN DJURSLAND

Grenaa afdeling tlf: 8779 7979
www.spardjurs.dk grenaa@spardjurs.dk

Litteraturstudier - Nordiske stemmer....

Vi vil læse fire nordiske forfattere, som hver på deres måde har markeret sig med et forfatterskab, der har høstet store priser, bl.a. Nobelprisen og Nordisk Råds Litteraturpris. Et samlende tema er det svigt, som hovedpersonerne udlever, svigt over for livet og de mennesker, som befolker ens liv.

"Kongens Fald", Johannes V. Jensen (1900-01)

Romanen udspiller sig i begyndelsen af 1500-tallet i kredsen omkring Kong Christian II.

"Modellen", Lars Saabye Christensen (2005)

Under forberedelserne til sin store jubilæumsudstilling mister kunstmaleren Peter Wihl momentant synet. Begivenheden åbner en afgrund af angst i ham, og da han samtidig svigter sin 6-årige datter i en fatal situation, begynder hans virkelighed at slå revner.

"Dorés Bibel", Torgny Lindgren (2005)

I romanen beretter fortælleren om sit liv, der har formet sig i sporet efter Gustave Dorés illustrationer til Bibelen. Et liv med stille dramaer og voldsomme svigt og et liv i et konstant møde mellem liv, kunst, Gud og menneske.

"Nogenlunde på størrelse med universet", Jón Kalman Stefánsson (2017)

Vi befinder os i Keflavik på Island. Ari vender hjem for at se sin far, der ligger for døden. Det bliver et møde med fortiden, med barndommen og ungdomsårene, moderen som døde, faderen som drak, de gamle venner, konen, som han forlod. Hvor stor kan sorgen være? Ja, nogenlunde på størrelse med universet.

Underviser

Ole Juul, cand. theol., Hadsten

Tid

Tirsdagene 8. og 22. januar og 5. og 19. februar kl. 9.00

Pris

300 kr. Der serveres kaffe og rundstykker for 20 kr.

Tilmelding

www.folkeuniversitetet-rougso.dk, Ørsted Bibliotek, tlf. 86 48 85 48

Sted

Auning Bbiliootek, tlf. 89 59 43 00

Genbrugsen, Rougsøvej 122, 8950 Ørsted

NÅR POPULISME OG NATIONALISME FÅR FRIT SPIL (2 FOREDRAG)

Hvad sker der i Centraleuropa?

Populisme, nationalisme og 'illiberalt demokrati'
i Polen, Tjekkiet, Slovakiet og Ungarn

Indtil for få år siden fremstod de fire såkaldte Visegrad-lande (Polen, Tjekkiet, Slovakiet og Ungarn) som mønstereksempler på en vellykket overgang fra kommunisme til konsoliderede demokratiske retsstats. De fire lande blev medlemmer af EU i 2004, hvilket syntes at fuldende deres politiske og økonomiske integration i et større europæisk fællesskab.

Siden 2010 har Ungarn under Viktor Orbáns ledelse imidlertid slået ind på en kurs, som åbenlyst udfordrer de liberale værdier og principper, EU hidtil

har bekendt sig til. I 2015 fulgte Polen trop, da en ny regering angreb de polske domstoles og offentlige mediers uafhængighed. I hele regionen har en voldsom modstand mod EU's planer fra 2015 om at dele flygtningebyrden i Europa solidarisk givet vind i sejlene til populistiske og fremmedfjendske partier, hvilket har fået nogle vestlige kommentatorer til at betvivle, om demokratiet for alvor har slået rod i de lande, vi før 1989 kaldte Østeuropa.

Foredraget vil forsøge at rede trådene ud og forklare, hvad der foregår, og hvad der er på spil for regionen og for EU med den aktuelle udvikling i de fire centraleuropæiske lande.

- Underviser** Peter Bugge, Lektor, ph.d., Centraleuropastudier, Aarhus Universitet.
Tid Onsdag den 16. januar kl. 19.00
Pris 70 kr. *Ved samtidig tilmelding til "Vi troede ikke det kunne ske her" fås begge foredrag for 120 kr.*
- Tilmelding** www.folkeuniversitetet-rougso.dk
Sted Ørsted Bibliotek, 86 48 85 48, Auning Bibliotek, 89 59 43 00
Ørsted Bibliotek, Rougsøvej 73b, 8950 Ørsted

Vi troede ikke det kunne ske her

Jugoslaviens sammenbrud

Med udgangspunkt i sin bog, *Vi troede ikke, det kunne ske her* forklarer Christian Axboe Nielsen de vigtigste årsager til Jugoslaviens sammenbrud. Jugoslavien var et af Europas mest mangfoldige lande med en hel særlig rolle mellem Vesten og Østblokken. Landets befolkning, der forholdsvis nemt kunne rejse til Vesten og også var vant til at være værter for vestlige turister, betragtede sig som borgere i et stabilt europæisk land. Ikke desto mindre ramte katastrofen Jugoslavien med store konsekvenser også for Europa og verden. Nationalismen blev udnyttet af kyniske ledere, der ofte indtil i går havde været fortalere for socialismen og "broderskab og enhed". De politiske, økonomiske og kulturelle årsager bag landets sammenbrud skitseres i foredraget, med særlig fokus på hvorfor sammenbruddet resulterede i flere krige og "etnisk udrensning". Christian Axboe Nielsen er forfatter til tre bøger og adskillige videnskabelige artikler. Han har tidligere arbejdet for FN's tribunal for det tidligere Jugoslavien (ICTY) og for den permanente internationale straffedomstol i Haag.

- Underviser** Christian Axboe Nielsen, lektor, ph.d. i østeuropæisk historie, Aarhus Universitet.
Tid Onsdag den 30. januar kl. 19.00
Pris 70 kr. *Ved samtidig tilmelding til "Hvad sker der i Centraleuropa" fås begge foredrag for 120 kr.*
- Tilmelding** www.folkeuniversitetet-rougso.dk
Sted Ørsted Bibliotek, 86 48 85 48, Auning Bibliotek, 89 59 43 00
Ørsted Bibliotek, Rougsøvej 73b, 8950 Ørsted

Store danske malere

Kunstnerbrødre – L. A. Ring & H. A. Brendekilde

I det meste af 1800-tallet var dansk malerkunst præget af de såkaldte guldaldermalere. Efter Danmarks forvandling til småstat kom det nationale i højsædet, og man malede idylliske billeder af den danske natur, familielivet hos velstillede borgere, portrætter af tidens kendte; alt hvad der kunne kaste glans over Danmark og danskere. Det var ufarlige billeder. Men i slutningen af 1800-tallet indtræder der et nyt kapitel i dansk malerkunst. Realismen holder sit indtog. Det sociale engagement bliver bærende for mange kunstnere, og budskabet er vigtigt. Billederne blev "farlige" og vakte både debat og forargelse. To af disse kunstnere var L. A. Ring og H. A. Brendekilde. De kom i deres værker til at skildre tilværelsen på landet blandt de fattigste. Det fattige barn på trappestenen til et forfaldent hus i en landsby, den unge pige, der er kommet i ulykke, den trætte skomager krumbøjet over arbejdet, krybskytterne i skoven. Også årstidernes skift, regnvåde gråvejrsbilleder og landsbygader. Rings billede "I Høst" og Brendekildes "Udslidt" er uforglemmelige. De to malere var i en periode som brødre. De brugte hinanden som modeller og kom til at dele tanker og afprøve de samme motivkredse og kunstneriske inspirationskilder. Samarbejdet mellem dem var så tæt, at de nærmest blev betragtet som kunstnerbrødre. Foredraget beskriver disse to maleres liv og virke. Foredragsholderen, museumsinspektør Lise Jeppesen, har arrangeret en udstilling på Randers Kunstmuseum om L. A. Ring og H. A. Brendekilde, der vises fra 24. november til 31. marts, og foredraget vil være en god introduktion til et museumsbesøg.

- Underviser** Lise Jeppesen, Museumsinspektør, Randers Kunstmuseum
Tid Onsdag den 6. februar kl. 19.00
Pris 70 kr.
Tilmelding www.folkeuniversitetet-rougso.dk
 Ørsted Bibliotek, 86 48 85 48, Auning Bibliotek, 89 59 43 00
Sted Ørsted Bibliotek, Rougsøvej 73b, 8950 Ørsted

Holbergs komedier

Ludvig Holberg var den, der skabte komedien på dansk. Han har givet dansk litteratur og teater nogle af dets mest ikoniske figurer, der på unikke måder udstiller ufornuft og selvhøjtidelige personer. Fra Erasmus Montanus og Jean de France til Jeppe på Bjerget og den politiske kandestøber, som alle er blevet optaget som arketyper i det danske sprog. Men hvad er det, der gør Holbergs komedier så ikoniske? Hvad kendetegner en holbergsk komedie? Og hvordan forholder de enkelte værker sig til hinanden? Bliv klogere på Holbergs komedier, og kom bag om, hvorfor de stadig er nogle af de mest spillede teaterstykker på de danske scener.

Underviser	Lasse Gammelgaard, adjunkt i nordisk sprog og litteratur, Aarhus Universitet
Tid	Onsdag den 20. februar kl. 19.00
Pris	70 kr.
Tilmelding	www.folkeuniversitetet-rougso.dk Ørsted Bibliotek, tlf. 86 48 85 48, Auning Bibliotek, tlf. 89 59 43 00
Sted	Ørsted Bibliotek, Rousøvej 73b, 8950 Ørsted

Bibels kvinder

Professor Kirsten Nielsen har i en længere periode været ansat ved Det Teologiske Fakultet i Aarhus, hvor hun har undervist i faget Gammel Testamente. Hun vil i sit foredrag fortælle om synet på Eva som Adams hjælper og om syndefaldets konsekvenser for synet på kvinder i kristendommen. Hun vil vise, hvordan de gammeltestamentlige love angående kvinder umiddelbart virker kvindeundertrykkende, men måske alligevel stadig er relevante at diskutere. Vi skal se nærmere på kvindens rolle i forhold til familie og slægt ud fra fortællingerne om Sara, Rebekka, Lea, Raket og Tamar. Foredraget slutter med Salomos Højsang og dens syn på kvinden. Bag foredraget ligger spørgsmålet, om vi kan have udbytte af at høre om disse kvinder, og om de kan være med til at give os brugbare visioner om en menneskeværdig fremtid? Arrangeres i samarbejde med Ørsted Menighedsråd

Underviser	Kirsten Nielsen, professor em., Aarhus Universitet
Tid	Torsdag den 28. februar kl. 19.00
Pris	Gratis adgang. Der betales 25 kr. for kaffe m. brød
Tilmelding	Ingen
Sted	Ørsted Sognegård, Lillegade 30, 8950 Ørsted

Biernes verden

Alle kender til bier, men at der findes 20.000 forskellige arter, der kan være specialiseret i alt fra blåhat, olie, parfume til døde dyr er måske knapt så kendt. I biernes forunderlige verden samler dronningen droner og en hær af arbejdere omkring sig, og hver bi har sin helt særlige opgave, for eksempel at fodre dronningen, at samle nektar, at gøre rent osv.

Hvem stikker, og findes der bier uden brod? Hvornår og hvor langt flyver bierne i deres søgen efter føde, og hvor mange bier findes der egentligt i Danmark?

Det prøver vi at få afklaret under dette foredrag, hvor biologen Claus Rasmussen også giver os et par tips om, hvordan vi kan passe på bierne, der har så stor betydning for vores liv. Ingen bier – ingen mennesker!

Underviser	Claus Rasmussen, ph.d., adjunkt i akvatisk biologi, Aarhus Universitet
Tid	Onsdag den 20. marts kl. 19.00
Pris	70 kr.
Tilmelding	www.folkeuniversitetet-rougso.dk Ørsted Bibliotek, tlf. 86 48 85 48, Auning Bibliotek, tlf. 89 59 43 00
Sted	Ørsted Bibliotek, Rougsøvej 73b, 8950 Ørsted

STREAMING AF NATURVIDENSKABELIGE FOREDRAG

i samarbejde med Ørsted Biograf

Ingen tilmelding – gratis adgang

Hvaler

Tirsdag den 12. marts kl. 18.45 – Ørsted Biograf, se side 20

Jordskælv

Tirsdag den 19. marts kl. 18.45 – Ørsted Biograf, se side 21

Strålebehandling af cancer

Tirsdag den 9. april kl. 18.45 – Ørsted Biograf, se side 22

ofn.au.dk

THE BRAIN PRIZE

Aarhus Universitet

Offentlige foredrag
i Naturvidenskab

Alzheimer, a complex disease is decrypted

Lecturer: professor of molecular biology **Christian Haass**, Ludwig-Maximilians University Munich, Germany.
Afholdes på engelsk

Dementia is a devastating disease affecting the lives of 47 million people. Alzheimer's disease is the most common form of dementia and although there is no cure, intense research has paved the way for better understanding and therapeutic treatments.

The molecular clockwork of Alzheimer's disease

No other disease is threatening our society as much as Alzheimer's disease. Every three seconds someone on our planet is hit by Alzheimer's disease and by 2050 we expect more than 131 million Alzheimer's patients worldwide! Thus, we urgently need treatment to prevent a collapse of our ageing society. The only way to reach this ambitious goal is a detailed understanding of the mechanisms, which destroy our memory. In all Alzheimer's brains, clumps of poisonous proteins, so called plaques and tangles, are deposited and kill our nervous cells.

In many years the genesis of these plaques in our brains, was thought to occur solely under pathogenic circumstances and thus primarily during aging. However,

Haass proved that the basic mechanism involved in the constant generation of the building blocks of plaques is active in all of us from birth, which may explain the enormous risk we all have of suffering from Alzheimer's disease at some point.

Christian Haass will demonstrate that based on the discoveries of these mechanisms, treatment strategies have been developed aiming to slow or even prevent Alzheimer's disease. Such approaches can indeed prevent the accumulation of plaques in human patients, but so far they fail to stop the memory loss. Is this a disaster indicating that scientists have worked on the wrong mechanisms? Christian Haass does not think so, he will rather demonstrate that plaque deposition starts decades before clinicians observe any memory decline. The deposits in our brains slowly begin their deadly job by killing neurons early on and by the time memory loss becomes apparent, the brain is irrevocably damaged with the consequence that any treatment comes too late. Thus, we do not only need efficacious and safe treatment strategies, but we must develop novel technologies to identify patients, which are at risk to develop Alzheimer's disease, at a time when no memory loss is observed.

Tirsdag d. 5. februar

**Kl. 18:45 -21:00 Randers Bibliotek, Kulturhusets sal
Kl. 19:00 Grenaa Gymnasium**

Vores nydelsesfulde hjerne

Forelæser: professor i neuroscience **Morten L Kringelbach**, Music in the Brain, Institut for Klinisk Medicin, Aarhus Universitet og The Queen's College, University of Oxford

Hør om hvordan forskningen i nydelse og begær ved hjælp af hjerneskaninger og computermodellering kan være en nøgle til at forstå hvordan vores hjerne er indrettet og hvordan vores livskvalitet kan forbedres. Hjerneforsker Morten Kringelbach er verdens førende ekspert i nydelse og hvordan sanselig og social nydelse i høj grad er med til at definere vores liv, men også hvordan manglen på nydelse, anhedoni, har stor betydning for lidelser som depression, kronisk smerte og spiseforstyrrelser.

På tværs af alle kulturer er det fx klart at musik

giver velvære, glæde og hjælper sociale relationer. Forskningen har givet ny indsigt i hvordan det i musik og andre kunstformer er forventningsglæden som kan føre til nydelse. Og hvordan mere generelt vores forventninger og forudsigelser er væsentlige elementer til at give mening med livet. I flygtige øjeblikke kan det føre til nydelse, men på længere sigt kan det hjælpe med at fylde vores tilværelse med meningsfuldhed, retning og formål.

Du vil høre om hvordan resultater fra computermodellering og hjerneskaninger, som måler aktiviteten i levende menneskehjerner, afdækker hvilken betydning mange nydelse som fx mad, sex, rusmidler og musik har for vores livskvalitet.

Tirsdag den 19. februar
Kl. 18.45 - 21.00 Langå Bibliotek
Kl. 19:00 Grenaa Gymnasium

Klimaændringer – den danske vinkel

Forelæser: professor i klimafysik **Jens Hesselbjerg Christensen**, Niels Bohr Institutet, Københavns Universitet

Hør om de atmosfæreprocesser og mekanismer som ligger bag klimaændringerne og om de FN-rapporter som i stor detalje udreder hvad vi ved om de igangværende klimaændringer, deres konsekvenser og hvad fremtiden byder på. Og hør om konsekvenserne i Danmark.

Med Parisaftalen i hus i december 2015 blev en vigtig milepæl i forhold til at undgå uoverskuelige klimaforandringer i løbet af dette århundrede nået. Verdens ledere blev enige om at klimaproblemet er det største fælles problem vi som beboere af planeten Jorden må og skal finde en løsning på. Undervejs har FNs klimapanel udgivet den ene klimarapport efter den anden som i større og større detalje har udredt hvad vi ved om de igangværende klimaændringer, deres konsekvenser og hvad fremtiden vil byde på. Rapporterne udgør således selve grundlaget for Parisaftalen og processen som førte til dens vedtagelse.

Selv om det hedder 'den globale opvarmning', rammer den i høj grad lokalt med klimaændringer som alle nationer i verden oplever på en unik måde. FNs seneste klimarapport besvarer spørgsmål som: hvad er effekterne af den globale opvarmning? Hvordan afbøder vi dem? Hvordan tilpasser vi os?

Aftenens foredragsholder, Jens Hesselbjerg Christensen, har været hovedforfatter på flere af FN-rapporternes

kapitler om regionale klimaændringer og har en rolle at spille også i den kommende hovedrapport som udkommer i 2021/22.

Her i Danmark er vi heldigt stillet: vi er ikke specielt sårbare, og vi har både viden og penge så vi kan tilpasse os. Vi har dog fortsat akut behov for at få sat tal på hvor meget havet stiger, hvor kraftige skybrud vi skal dimensionere kloakkerne til og hvor lange tørkeperioder og hvor varme hedebølger fremtidens somre byder på. Kun med den viden kan vi designe et Danmark der kan stå imod – og måske endda udnytte – de klimaændringer som uundgåeligt vil finde sted selvom Parismålene skulle blive indfriet. Og det kan gå helt galt hvis det vilde vejr rammer os uforberedt. Men samtidig må man spørge: "Hvilken ekstra viden der skal til før vi tager klimaforandringerne og deres effekter alvorligt nok til at vi faktisk laver noget om?"

Foredraget stiller skarpt på danske forhold og dansk sårbarhed i forhold til de forandringer vi allerede oplever. Undervejs bliver vigtige atmosfæreprocesser og mekanismer forklaret så alle kan være med. Efter foredraget går du hjem med både en bedre forståelse af klimaet som system, hvilke usikkerheder forskerne kæmper med og en idé om hvorvidt vi efterlader vores efterkommere en oase med vindyrkning, varme somre og masser af turister eller en nødstedt nation omgivet af et stormfuldt og stadigt stigende hav – og hvad der skal til for at vi ender i den første situation og ikke i den anden.

Tirsdag den 26. februar

Kl. 18.45 – 21.00 Langå Bibliotek

Kl. 19:00 Grenaa Gymnasium

Roskilde Fjord under stormen Bodil den 6. december 2013.

Foto: Martin Drevs, DMI

Ny teknik afslører hvalernes skjulte liv

Forelæser: professor i sansefysiologi **Peter Teglbjerg Madsen**, Institut for Bioscience – Zoofysiologi, Aarhus Universitet

Tag med verdens mindste hval, marsvinet, på jagt i danske farvande og prøv at forstå hvordan en kaskelothval holder vejret i to timer. Og hør hvordan hvalerne, hvis forfædre var landdyr tæt beslægtet med nutidens grise, har tilpasset sig livet i vand.

Hvalernes forfædre var landdyr tæt beslægtet med nutidens grise og kameler. For mere end 30 mio. år siden forlod disse pattedyr landjorden til fordel for et liv i vand. De nulevende hvalarter har i ekstrem grad tilpasset sig til et liv i en lang række forskellige vandmiljøer – fra dybe oceaner til lave floder.

I mange år har forskere kun fået indsigt i hvalernes liv

ved at studere dem i den korte tid de befinder sig ved overfladen eller ved at dissekere døde hvaler og herudfra gætte sig til, hvordan de lever. Men ny teknologi har i de sidste ti år givet forskerne enestående muligheder for at studere hvalernes fysiologi og adfærd langt til havs og mens hvalerne er neddykket.

I foredraget tager vi blandt andet med verdens mindste hval, marsvinet, på jagt i danske farvande, og vi prøver at forstå hvordan en kaskelothval holder vejret i to timer, hvordan en grønlandshval undgår at fryse ihjel og hvordan en blåhval tager 70 tons vand ind i munden uden at rykke kæberne af led. Og så dvæler vi ved hvordan hvalerne har tilpasset sig livet i vand – en verden der er vidt forskellig fra den deres forfædre på land vandrede rundt i.

Tirsdag den 12. marts

Kl. 18.45 - 21.00 Randers Bibliotek, Kulturhusets sal

Kl. 18:45 Ørsted Biograf

Kl. 19:00 Grenaa Gymnasium

Foto: AP Photo/Rebecca Blackwell

Vores urolige klode

Forelæser: lektor i geofysik **Bo Holm Jacobsen**, Institut for Geoscience, Aarhus Universitet

Trods vor magt over naturen udgør jordskælv og tsunamier stadig voldsomme og uforudsigelige trusler mod liv, ejendom og infrastruktur. Men jordskælv holder også Jordens overflade ung, frugtbar og oven vande og afslører detaljer om Jordens dybe indre.

Det er klodens urolighed som holder Jordens overflade beboelig og smuk for væsener som os.

Men i en verden hvor mennesket i stigende grad er herre over sine eksistensvilkår, står jordskælv og tsunamier tilbage som nogle særligt voldsomme og uforudsigelige trusler som vi gerne vil forstå for bedre at kunne beskytte liv, ejendom og infrastruktur.

Du vil få at se hvordan høj-præcise GPS-målinger og radarsatellitmålinger kombineres med klassiske geologiske undersøgelser og nu giver bedre mulighed for at forudsige risikoen for jordskælv.

Computerberegning af jordskælvsbølger kombineres med modeller af bygninger for at forbedre sikkerheden indendørs. Og computernetværk sammenkobler seismometre til hurtig varsling af borgere når jordskælvet faktisk går i gang og en eventuel tsunami er på vej. På denne måde er konsekvenserne ved jordrustelser stærkt reduceret i de egne hvor der er råd til at bygge rigtigt. Tsunamier er derimod stadig svære at værne sig imod.

En positiv sideeffekt af jordskælvsbølger er at de også spiller den centrale rolle i forskernes forståelse af Jordens indre: et globalt net af tusinder af seismometre danner samlet set det indadrettede "Hubble-teleskop" som giver meget detaljerede billeder af Jordens indre struktur, og det giver os indsigt i den "motor" som former oceaner, bjergkæder og vulkaner.

Under foredraget får du lejlighed til at lytte til jordskælv og forske lidt med ørerne: kan man høre om Jorden er smeltet indeni?

Tirsdag den 19. marts

Kl. 18:45 -21:00 Randers Bibliotek, Kulturhusets sal

Kl. 18:45 Ørsted Biograf

Kl. 19:00 Grenaa Gymnasium

Hunting exoplanets and life in the Universe

Lecturer: professor of astronomy and astrophysics, **Natalie Batalha**, Department of Astronomy & Astrophysics, University of California, Santa Cruz, USA

Lava Worlds to Living Worlds: how a NASA mission sparked the search for life beyond the Solar System
The lecture is taught in English/Foredraget afholdes på engelsk.

Professor Natalie Batalha fortæller om udforskningen af exoplaneter, dvs. planeter som kredser om andre stjerner end vores egen Sol og om muligheden for liv på disse exoplaneter. Natalie har været ansat som Mission Scientist hos NASAs Ames Research Center og havde ansvaret for at søge efter exoplaneter med NASAs rumteleskop Kepler. Time Magazine udnævnte i 2017 Natalie til at være én af de mest indflydelsesrige personer i verden pga. hendes bidrag til udforskningen af beboelige exoplaneter.

NASA recently announced the end of an era. After nine years of operation, NASA's Kepler spacecraft will be retired, but not without making an indelible imprint on humankind's understanding of the universe. Perhaps its greatest legacy is the knowledge that planets outnumber stars in the galaxy. With over 2,500 planet discoveries and another 2,000 awaiting confirmation, Kepler revealed a staggering diversity of worlds turning sci-fi fantasy into scientific reality.

It also changed our collective perspective regarding the feasibility of finding evidence of life beyond Earth and catalysed efforts across the globe to reach that goal. In this illustrated, nontechnical presentation, astrophysicist and planet hunter, Dr. Natalie Batalha, the former project scientist for NASA's Kepler mission, will give an overview of Kepler's remarkable scientific legacy. She will highlight some of the key discoveries and share a preview of exciting follow-up missions in progress and on the drawing board.

With the retirement of Kepler, we pass the baton and watch in anticipation as a new era of exploration unfolds.

Tirsdag den 2. april

Kl. 18:45-21:00 Randers Bibliotek, Kulturhusets sal

Kl. 19:00 Grenaa Gymnasium

Når fysikkens stråler helbreder

Forelæser: professor i medicinsk fysik **Kari Tanderup**, Institut for Klinisk Medicin, Aarhus Universitet

Hør om fysikken bag at stråler kan slå kræftceller ihjel og bidrager til at mange af os nu overlever kræft. Hør om den store, nye danske accelerator som fra 2019 tilbyder danske kræftpatienter avanceret og mere skånsom strålebehandling med partikelterapi.

Kræft er en sygdom hvor unormale celler deler sig uden kontrol. Hver tredje dansker får kræft og langt de fleste af os får derfor kræft tæt ind på livet – enten selv som patient eller som nær pårørende. Kræft er en alvorlig sygdom, men moderne behandling med kirurgi, stråler og medicin betyder at seks ud af ti kræftpatienter overlever kræft i mindst fem år. Ved tærsklen til det 20. århundrede stod Marie Curie og Wilhelm Röntgen bag de store videnskabelige gennembrud inden for radioaktiv stråling og røntgen-

stråling. Mens disse ioniserende stråler er kendt som skadelige for vores helbred, kommer deres opdagelser os til gavn i dag da de samme stråler kan rettes mod kræftceller og helbrede kræft.

Kari Tanderup, som er fysiker, vil i foredraget fortælle om den fysik der ligger til grund for at strålerne kan være nyttige til behandling af kræft.

Forskningen giver os løbende ny viden om strålernes virkning på kræft og på vores krop, og du vil høre hvordan forskerne til stadighed udvikler teknologier til at gøre stråler mere fokuserede så flere patienter kan helbredes samtidig med at byrden af bivirkninger mindskes.

Du vil også høre om nyeste skud på stammen: den store, nye danske accelerator som fra 2019 vil tilbyde en række danske kræftpatienter avanceret og mere skånsom strålebehandling med partikelterapi.

Tirsdag den 9. april

Kl. 18.45 - 21.00 Langå Bibliotek

Kl. 18:45 Ørsted Biograf

Kl. 19:00 Grenaa Gymnasium

Om Dr. Lassen

Dr. Lassen er i dag mest kendt som bagmand for Doktorparken, men var i sin samtid også kendt for sit store hjerte og sit filantropiske arbejde. Hør om Dr. Lassen og den samtid han opererede i samt de sociale forhold, der herskede i Randers på den tid. Dr. Lassen hører til den gruppe af samfundsengagerede mennesker, der omkring forrige århundredeskifte dels kritiserede og dels påvirkede de sociale forhold. Noget måtte gøres for at hjælpe de socialt udsatte, og her satte Dr. Lassen på flere måder helhjertet ind.

- Underviser** Tina Knudsen Jensen og Inger Lyngdrup, Arkivar og IT-arkivar
Tid Onsdag den 9. januar kl. 10.30-13.30
Pris 70 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Clemenshuset, Parkboulevarden 15, 8920 Randers NV
 Arrangør: Sct. Clemens Højskoleforening

Husk til foredrag i Kristrup, Vorup og Sct. Clemens Højskoleforeninger at medbringe madpakke. I Kristrup Højskoleforening kan du købe kaffe/te. I Vorup Højskoleforening kan du købe kaffe/te, øl og vand. I Sct. Clemens skal du selv medbringe drikkevarer.

Henrik Pontoppidan og Lykke-Per

Foredraget vil gennemgå de vigtigste sider af Pontoppidans forfatterskab, fra de mindre, socialrealistiske noveller til de store romaner, især med henblik på Lykke-Per. Men som baggrund skal vi høre om figuren Lykke-Per der findes som helt i folkeeventyr, f.eks. som den mindste, udelige bror der overhaler de andre og får Prinsessen og det halve kongerige. Hos brødrene Grimm er det Lykke-Hans der bliver lykkelig fordi han intet ejer og han går så igen hos H.C. Andersen i "Hvad Fatter gør, er altid det rigtige". H.C. Andersen skriver også en roman om kunstneren Lykke-Peer – og hans lykke er helt speciel. Men det er Pontoppidans roman der er vigtigst: Her får vi et kærlighedseven-tyr, en tvivlsom helt, en stærk kvinde, spændende miljøer og et tidsbillede, som er baggrunden for vor egen tid. Hvordan er Lykke-Per blevet opfattet gennem tiden? Og hvordan filmatiserer Bille August romanen?

- Underviser** Johan Rosdahl, cand.mag. Formand for Pontoppidanselskabet
Tid Tirsdag den 15. januar kl. 19.00-21.00
Pris Gratis for medlemmer – 50 kr. for ikke-medlemmer
Tilmelding Ingen
Sted Helligåndshuset, Erik Menveds Plads 1, 8900 Randers C
 Arrangør: Randers Amts Historiske Samfund

Menneskets oprindelse og udvikling

Mennesket har til alle tider haft et dybfølt behov for at finde en forklaring på sin herkomst. En tørst efter at forklare vores plads i naturen og at vide, hvor vi kommer fra - uanset om det drejer sig om det enkelte individ, nationen eller om arten - synes helt klart at høre til de grundlæggende træk ved vores psyke.

Hvor kommer vi fra? Hvordan er vi blevet til det, vi er? Og hvor er vi på vej hen? Det er sådant stof, myterne er gjort af. Og ligesom myterne om vores oprindelse, som utvivlsomt har været med os længe før skrivekunsten blev opfundet for 5.000 år siden, bidrager hver ny viden, som videnskaben frembringer om vores begyndelse, til at tilfredsstille længslen efter at kunne besvare disse spørgsmål.

- Underviser** Peter K. A. Jensen, overlæge og speciallæge i klinisk genetik
Tid Tirsdag den 22. januar kl. 10.30-13.30
Pris 80 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Kristrup Sognegård, Ørneborgvej 5, 8960 Randers SØ
 Arrangør: Kristrup Højskoleforening

Sprog og horisont

Sprog er nøglen til verden, både modersmålet og fremmedsprog. Jo mere og jo flere sprog, desto større verden, desto mere berigende møder eller arbejdsfællesskaber med andre. Alt kan vi ikke gabe over, men alt for beskedne bør vi heller ikke være. For sprog er ikke blot et stykke værktøj, men også rammen om vore tanker og handlinger. Hvordan burde den sproglige horisont se ud i dag?

- Underviser** Per Øhrgaard, professor emeritus, dr. phil.
Tid Onsdag den 23. januar kl. 10.30-13.30
Pris 70 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Clemenshuset, Parkboulevarden 15, 8920 Randers NV
 Arrangør: Sct. Clemens Højskoleforening

Fra Statsfængslet i Horsens til Det Grønne Museum på Gl. Estrup

Anne Bjerrekær tiltrådte den 1. januar 2018 som ny direktør på Det Grønne Museum. Museet er en fusion af Dansk Landbrugsmuseum og Dansk Jagt- og Skovmuseum, der tidligere lå i Hørsholm. Museet er det eneste statslige museum udenfor København og er placeret i de smukke avlsbygninger på Gl. Estrup. Anne er født og opvokset i Randers. I 15 år var hun leder af Horsens Museum og har blandt andet stået i front for udviklingen af det nu internationalt prisbelønnede Fængselsmuseum. I dette foredrag tager hun os med på en rejse fra en meget lukket verden til de tanker, der ligger bag Det Grønne Museum. Vi får også et indblik i de helt nye 3000 m² store udstillinger, museet pt. arbejder på.

- Underviser** Anne Bjerrekær, museumsdirektør, cand. phil. forhistorisk arkæologi
Tid Tirsdag den 5. februar kl. 10.30 -13.30
Pris 80 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Kristrup Sognegård, Ørneborgvej 5, 8960 Randers SØ
Arrangør: Kristrup Højskoleforening

Myren og mennesket

Myren og Mennesket – Hør om myrernes forunderlige levevis og organisation i samfund med dronninger, slaver og kannibalisme. Myrerne har tilmed "opfundet" telekommunikation, landbrugsdrift og aktive solfangere. Og myrerne har tilpasset sig ekstreme forhold – f.eks. i kolonier under havet og i områder med permafrost. Hør også om forskernes nyeste succes med at bruge myrer i skadedyrsbekæmpelse og derved erstatte sprøjtemidler – så f.eks. appelsin- og mangoplantager kan drives økologisk. Foredraget tager udgangspunkt i Tænkepausen "Myrer" fra Aarhus Universitetsforlag, som har været indstillet til Læsernes Bogpris 2014.

- Underviser** Hans Joachim Offenberg, seniorforsker
Tid Onsdag den 6. februar kl. 10.30 -13.30
Pris 70 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Clemenshuset, Parkboulevarden 15, 8920 Randers NV
Arrangør: Sct. Clemens Højskoleforening

Syrien – fra oprør til tragedie

Peter Seeberg vil belyse den tragiske udvikling i Syrien, hvor en opstand mod styret blussede op i 2011. Opstanden blev slået ned med brutale midler, og siden førte en borgerkrig til, at flere hundrede tusinder mistede livet. Med Islamisk Stats indtrængen på slagmarken blev situationen yderligere tilspidset. Krigshandlingerne har ført til, at millioner af syrere er flygtet ud af landet og nu lever i Jordan, Libanon og Tyrkiet, ligesom mange forsøger at komme videre til Europa. Krigen har involveret regionale og internationale aktører, og kan desværre trække ud og medføre yderligere ødelæggelser og tab af menneskeliv. Peter Seeberg beskriver udviklingen siden 2011 og tegner på baggrund heraf en karakteristik af den aktuelle situation.

- Underviser** Peter Seeberg, lektor ph.d., Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet
Tid Tirsdag den 19. februar kl. 10.30 -13.30
Pris 80 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Kristrup Sognegård, Ørneborgvej 5, 8960 Randers SØ
 Arrangør: Kristrup Højskoleforening

Himmerland og Johs. V. Jensens 'Himmerlandshistorier'

I årene 1898-1910 udgav Johannes V. Jensen tre bind med "Himmerlands-historier". De handler om de mennesker og den natur, der endnu fandtes i Himmerland, da forfatteren voksede op. Landsdelen var dengang ukendt for de fleste, men nu blev den tilgængelig i kraft af Johannes V. Jensens stærke, sanselige sprog og levendegjort af de karakterer og konflikter, han beskrev. I 1944 var "Himmerlandshistorier" en væsentlig del af begrundelsen for at tildele Johannes V. Jensen Nobelprisen i litteratur.

- Underviser** Per Dahl, tidligere universitetslektor
Tid Onsdag den 20. februar kl. 10.30 -13.30
Pris 70 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Clemenshuset, Parkboulevarden 15, 8920 Randers NV
 Arrangør: Sct. Clemens Højskoleforening

Arrangører forår 2019 Randers Folkeuniversitet

Kstrup Højskoleforening
Poul Frits – 8642 6161
poul.frits@fiberflex.dk

Randers Amts Historiske Samfund
Inger-Lise Mørup – 8645 2469
inger-lise.moerup@skolekom.dk

Randers Bibliotek
Lena Koldsø – 8710 6804
lk@randersbib.dk

Randers Folkeuniversitet
Peter Staugaard – 3035 1392
info@randersfolkeuni.dk

Vorup Højskoleforening
Inge Kaag - 2444 4970
ingemkaag@gmail.com

Sct. Clemens Højskoleforening
Hanne Hjørund - 4034 4012
hjoerlundhane@gmail.com

Højskoleforeningen for Randers og Omegn
Kirsten Hune - 23 82 49 80
kirsten.hune@get2net.dk

Slægts- og Egnshistorisk Forening Randers
Birgit Reng - 2231 5204
birgit.reng@hotmail.com

Randers Kunstforening
Berit Langballe - 8644 3510
langballe.berit@gmail.com

Randersegnens Amatørarkæologer
Birthe Thorsen – 2614 2748
btho48@outlook.com

Historiske solstråler, sange med kærlig hilsen

Højskolesangbogen er fuld af gode historier. Det righoldige repertoire viser vej ind til det sted og den stemning, du befinder dig i lige nu. Sangen løsner op og giver livsglæden frit løb. Lyt til beretningerne om de kunstnere, der gennem tiden har givet sang poetisk klædedragt. Vi kommer vidt omkring fra Grundtvig over til Benny Andersen til enkelte af de nyere sange. Et historisk sus i al dets nærvær.

- Underviser** Poul Smedegaard Andersen, cand. mag.
Tid Torsdag den 21. februar kl. 19.00 -21.30
Pris 75 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Fritidscentret, store sal, Vestergade 15, 8900 Randers C
Arrangør: Højskoleforeningen for Randers og Omegn

Dengang blodet flød i Kolindsund

Det kan være svært at forestille sig det en smuk forårsdag på Djursland, men i middelalderen var der blodige søslag lige midt på det nu drænedede Kolindsund. Middelalderens historieskriverer Saxo og Snorre Sturlason skrev om søslag under kongerne Sven Estridsen (omkring 1060) og Valdemar den Store (omkring 1165). Selvom vi ikke kender til søslagene i detaljer, ved vi dog, at jyderne begge gange tabte til stærkere norske flådestyrker. Da Kolindsund i slutningen af 1800-tallet blev tørlagt og engarealerne pløjet, dukkede der sværd, økser og spyd frem af jorden. Mange af våbnene stammede fra begyndelsen af middelalderen, og er formodentlig havnet i sundet efter de voldsomme søslag blev udkæmpet der.

- Underviser** Thomas Guntzelnik Poulsen, museumsinspektør
Tid Torsdag den 21. februar kl. 19.00 - 21.00
Pris 50 kr. for medlemmer af Randersegnens Amatørarkæologer
80 kr. for ikke-medlemmer
Tilmelding Til Birthe Thorsen senest onsdag 6. februar på btho48@outlook.com eller tlf.: 26 14 27 48. Oplys navn og tlf.nr. eller e-mail
Sted Salen i Ældrecenter Thors Bakke, Møllegade 4, 8900 Randers C
Arrangør: Randersegnens Amatørarkæologer

Antik skulptur – en farverig arv

I de seneste tredive år har forskningen i antikke skulpturers oprindelige farvesætning gjort store fremskridt. Det skyldes et internationalt og tværfagligt samarbejde mellem humaniora, konserveringsvidenskab og naturvidenskab. Vi står foran en opdagelsesrejse i ordets egentlige betydning: Vi ved ikke hvad, der venter os. Men vi er på vej.

- Underviser** Jan Stubbe Østergaard, mag.art. klassisk arkæologi
Tid Onsdag den 6. marts kl. 10.30-13.30
Pris 70 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Clemenshuset, Parkboulevarden 15, 8920 Randers NV
 Arrangør: Sct. Clemens Højskoleforening

Michael og Anna Ancher – et kunstnerægteskab

Anna og Michael Ancher mødte hinanden, da han som ung kunstner kom til Skagen første gang. De blev gift og bosatte på Skagen, hvor de blev det faste omdrejningspunkt for kunstnerkolonien. Deres hjem dannede rammen om festligt samvær med de mange andre kunstnere, der kom til Skagen. Men det var også rammen for et enestående arbejdsfællesskab i en tid, hvor mange ellers mente at kunst ikke var noget for kvinder. Her skabte de hver deres bud på, hvordan den moderne kunst kunne skildre virkeligheden i årene omkring det moderne gennembrud, hvor den tidligere generations kunst blev dømt gammeldags og uinteressant. Hun med sine radikalt nye måder at bruge farverne på. Han med sine realistiske skildringer af fiskerne.

- Underviser** Birgitte Zacho, kunsthistoriker, mag.art.
Tid Onsdag den 20. marts kl. 19.00-21.00
Pris Gratis for medlemmer af Kunstforeningen, 50 kr. for ikke-medlemmer
Tilmelding Ingen
Sted Hornbæk Sognegård, Hornbæk Kirkevej 9, Hornbæk, 8920 Randers NV
 Arrangør: Randers Kunstforening

Randers i 1950'erne og 1960'erne

Med udgangspunkt i Randers Stadsarkivs store billedsamling viser arkivar Tina Knudsen Jensen billeder fra 1950'ernes og 1960'ernes Randers. Billederne viser de store forandringer byen gennemgik, men krydres med underfundige historier fra dagliglivet i Randers. Vi når omkring 50'ernes store byfester og frem til de store saneringer, der satte markante pejlemærker for byudviklingen og som stadig i dag giver mange diskussioner af fremtidens by.

- Underviser** Tina Knudsen Jensen, stadsarkivar
Tid Tirsdag den 9. april kl. 19.00 - 21.00
Pris Gratis for medlemmer – 50 kr. for ikke-medlemmer
Tilmelding Ingen
Sted Helligåndshuset, Erik Menveds Plads 1, 8900 Randers C
Arrangør: Randers Amts Historiske Samfund

Forstår vi moderne kunst?

Man fornemmer næsten, at foredragsholderen er altidende indenfor sit arbejdsfelt, når hun entusiastisk fortæller om genrer inden for moderne kunst. På kunstmuseer kan man se værker, som har til formål at provokere, men kan man svare entydigt på, hvad der er kunst, og hvad der ikke er?

- Underviser** Majbritt Løland, mag.art. og museumsinspektør Randers Kunstmuseum
Tid Torsdag den 11. april 2019 kl. 10.30 - 13.30
Pris 60 kr.
Tilmelding Ingen
Sted Johanneskirkens sognelokaler, Vorup Boulevard 29, 8940 Randers SV
Arrangør: Vorup Højskoleforening

Bondens frisættelse

De store landboreformer fra 1750-1810 resulterede i bondens frisættelse. Dermed menes den ændring, der skete i bondens livsbetingelser i reformtiden. Jorden blev udskiftet, så han slap for det til tider knugende landsbyfællesskab. Fæstebonden fik mulighed for at købe sig fri af fæstevæsenet, så han blev selvejer. Stavnsbåndet blev ophævet. Hoveriet blev fastlåst. Staten forøgede sit tilsyn med godsejernes magtbeføjelser. Det medførte, at individualismens tid begyndte hos bønderne. Måske den største omvæltning i Danmarks historie! Der var uro, men alligevel fandt forandringerne i Danmark sted uden revolution. Flere andre lande forsøgte det samme, men her løb det ud i sandet i første omgang. Bag lå det 18. århundredes store frihedsideer, som blomstrede op i Frankrig. Men begivenhederne her førte til den store revolution. Hvorfor lykkedes det så i Danmark? Foredraget vil give sit bud herpå.

- Underviser** Birgit Løgstrup, dr. phil.
Tid Tirsdag den 30. april kl. 19.00 - 21.00
Pris Gratis adgang
Tilmelding Ingen
Sted Fritidscentret, lokale 8, 1. sal, Vestergade 15, 8900 Randers C
 Arrangør: Slægts- og Egnshistorisk Forening Randers

Ændringer og tilføjelser, f.eks. ny forelæsninger, kan du altid se på www.randersfu.dk

Information og kontakt

Norddjurs Folkeuniversitet: www.norddjurs-folkeuni.dk
 Randers Folkeuniversitet: www.randersfolkeuni.dk
 Rougsø Folkeuniversitet: www.folkeuniversitetet-rougso.dk
 Aarhus Folkeuniversitet: www.fuau.dk

På www.randersfolkeuni.dk kan du læse mere om, hvordan du og din forening/institution arrangerer forelæsninger, betaler for foredrag m.m.

Programmet udgives med støtte fra Norddjurs Kommune og Kultur- og fritidsudvalget i Randers Kommune.

Randers Bibliotek er sekretariat for Randers Folkeuniversitet.

Norddjurs: Birgit Årsnes – 2344 8014
info@norddjurs-folkeuni.dk

Rougso: Yvonne Holm Karnøe – 2212 3907
info@folkeuniversitetet-rougso.dk

Randers: Peter Staugaard – 3035 1392
info@randersfolkeuni.dk
 eller sekretær Lena Koldsø – 8710 6804
lk@randersbib.dk

Norddjurs	Paul Gauguin i Europa – kunstner, kritikere og kvindebedårer	7. jan.	4
	Optrapningen af den tyske besættelse af Grenaa	8. jan.	4
	Putins stormagtsdrømme	16. jan.	5
	Danskernes tro gennem 1000 år	17. jan.	5
	Holbergs komedier	4. febr.	6
	Ertebølle Køkkenmøddingen	5. febr.	6
	Gamle historiske film fra Grenaa	5. marts	7
	Undgå at blive syg	5. marts	7
	Dobbeltforedrag om Mellemøstlig kultur: arkitektur & litteratur	13. marts	8
	Det danske måltid i 15.000 år	26. marts	9
	Uden tvivl er tro farlig	27. marts	10
Hvorfor taler vi dansk	2. april	10	
Ovartaci – en fri fugl og en fandens fantast	25. aug.	11	
Rougsø	Litteraturstudier – Nordiske stemmer – fire foredrag	8. + 22. jan., 5 + 19. febr.	12
	Hvad sker der i Centraleuropa	16. jan.	12
	Vi troede ikke det kunne ske her	30. jan.	13
	Store danske malere – kunstnerbrødre – Ring og Brendekilde	6. febr.	14
	Holbergs komedier	20. febr.	15
	Biblens kvinder	28. febr.	15
Biernes verden	20. marts	16	
Naturvidenskabelige foredrag i Grenaa (G), Ørsted (Ø), Randers (R) og Langå (L)			
G & R	Alzheimer – a complex disease is decrypted	5. febr.	17
G & L	Vores nydelsesfulde hjerne	19. febr.	18
G & L	Klimaændringer – den danske vinkel	26. febr.	19
G & Ø & R	Ny teknik afslører hvalernes skjulte liv	12. marts	20
G & Ø & R	Vores urolige klode	19. marts	21
G & R	Hunting Exoplanets and Life in the Universe	2. april	22
G & Ø & L	Når fysikkens stråler helbreder	9. april	22
Randers	Om Dr. Lassen	9. jan.	23
	Henrik Pontoppidan og Lykke-Per	15. jan.	23
	Menneskets oprindelse og udvikling	22. jan.	24
	Sprog og horisont	23. jan.	24
	Fra Statsfængslet i Horsens til Det Grønne Museum på Gl. Estrup	5. febr.	25
	Myren og mennesket	6. febr.	25
	Syrien – fra oprør til tragedie	19. febr.	26
	Himmerland og Johs. V. Jensens ”Himmerlandshistorier”	20. febr.	26
	Historiske solstråler, sange med kærlig hilsen	21. febr.	27
	Dengang blodet flød i Kolindsund	21. febr.	27
	Antik skulptur – en farverig arv	6. marts	28
	Michael og Anna Ancher – et kunstnerægteskab	20. marts	28
	Randers i 1950'erne og 1960'erne	9. april	29
	Forstår vi moderne kunst	11. april	29
Bondens frisættelse	30. april	30	

ofn.au.dk

Foto: NASA/Amws/JPI Caltech

Følg foredrag i naturvidenskab –streamet direkte fra Aarhus Universitet

Se side 17-22

FÅ MERE UD AF FOREDRAGENE

**- lån bøgerne hos os eller
få hjælp til at søge viden på nettet...**

Se mere på www.randersbib.dk

 **RANDERS
BIBLIOTEK**

Inspiration og viden i din hverdag